

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"09" 09 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 060101– Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi metodikası və metodologiyası

Fakültə: Filologiya və ibtidai təhsil

Kafedra: Azərbaycan dili və ədəbiyyat

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Azərbaycan dili tədrisi metodikasının müasir problemləri. Proqram. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.09.2018-ci il tarixli, F-626 sayılı əmri ilə nəşr hüququ verilmişdir. Lənkəran Dövlət Universiteti, Lənkəran, 2018.

I.Fənn haqqında məlumat:

Kodu: MİF-B01

Tədris ili: II (2025-2026) Semestr: III

Tədris yükü: Auditoriya saati 30 (Mühazirə 15 saat, Seminar 15 saat)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Saat:

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: Əliyev Əlirza, fil.e.n., dos

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Əli Məmmədov küçəsi - 40 , 2 saylı tədris korpusu

Məsləhət saati: V gün saat 8³⁰-10⁰⁰.

E-mail ünvanı: alirza1946@ru.kom

III.Tövsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat:

1. R.Q.Əşrəfov. Azərbaycan dili tədrisinin aktual problemləri. Sumqayıt,2017.
2. R.Q.Əşrəfov. Azərbaycan dili tədrisində ümumləşdirici dərslər. (Metodik vəsait) Bakı, 2005
3. Y.Kərimov. Təlimdə integrasiya.Bakı, 2005.
4. Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası (Milli kurikulum). Bakı, 2012
5. Y.Kərimov.Ana dili tədrisinin nəzəri problemləri.Bakı, 2005

Əlavə ədəbiyyat:

1. Y.Kərimov. Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisində varislik və perspektivlik.Bakı, 2004
2. Y.kərimov. Təlim metodları. Bakı, 2007
3. A.Paşayev və E.Cəfərova. Azərbaycan dili və ədəbiyyatı dərslərində interaktiv təlim metodlarının tətbiqi imkanları. Bakı, 2006.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası fənninin tədrisi vacibdir

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta Orfoqrafiyanın fənninin tədrisinə ehtiyac vardır.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Azərbaycan dili tədrisi metodikasının müasir problemləri" ümumləşdirici dərslərin hazırlanması və keçirilməsi strategiyaları, mövcud proqram və dərsləklər üzərində işin təşkili metodikası,tədqiqat obyektinə çevrilmiş və bu sahədə yaranmış boşluqların həlli yolları öz əksini tapmışdır.

Azərbaycan dili tədrisində ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və metodikada onun yeri, integrasiya və onun həyata keçirilməsi, fənn kurikulumunun yeri, Milli kurikulumun standartları və onun funksiyaları, ümumiləşdirici dərslərin proqram və dərsləkləri tədrisin mərkəzində saxlanılır.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 15 saat, Seminar 15 saat, Cəmi 30 saat

№	Mühazirə	Saat	Tarix
1	2	3	4
1	Mövzu 1: Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və ümumiləşdirici dərslər anlayışı Plan: 1. Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və ümumiləşdirici dərslər anlayışı 2. Adi və ümumiləşdirici dərslərin bir-birindən fərqi. 3. Ümumiləşdirici dərslərin təşkili.	2	

	4. Problemin pedaqoji və metodik ədəbiyyatda qoyuluşu. Mənbə: [3,6 Səh]		
2	Mövzu 2: Ümumiləşdirici dərslərin proqram və dərsləklərdə yeri Plan: 1. Ümumiləşdirici dərslərin proqramlarında və dərsləklərdə yeri 2. Ümumiləşdirici dərslərin imkanları. Mənbə: [3,6,7 Səh]	2	
3	Mövzu 3: Ümumiləşdirici dərslərin məktəb təcrübəsində təşkili vəziyyəti Plan: 1. V-VI siniflərdə ümumiləşdirici dərslər 2. VII-IX siniflərdə ümumiləşdirici dərslər. Mənbə: [3,4,6 Səh]	2	
4	Mövzu 4: Azərbaycan dili fənn kurikulumunun xüsusiyyətləri, məzmun xətləri və standartları Plan: 1. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun xüsusiyyətləri 2. Azərbaycan dili kurikulumunun məzmun xətləri 3. Kurikulumunun standartları Mənbə: [1,2,3 Səh]	2	
5	Mövzu 5: Azərbaycan dili fənn kurikulumu və təlim strategiyaları Plan: 1. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun strategiyası. 2. Azərbaycan dili təlimi üzrə təlimin təşkilinə verilən tələblər. 3. Təlim fəaliyyətinin planlaşdırılması Mənbə: [1,2,3 Səh]	2	
6	Mövzu 6: Azərbaycan dili fənn kurikulumunun qiymətləndirmə mexanizmləri və üsulları Plan: 1. Ənənəvi qiymətləndirmə ilə müasir qiymətləndirmə. 2. Beynəlxalq, milli və məktəbdaxili qiymətləndirmə. 3. Diaqnostik qiymətləndirmə. Mənbə: [1,2,3,4,6 Səh]	2	
7	Mövzu 7: Milli Kurikulum Konsepsiyasında inteqrasiya mühüm didaktik prinsip kimi Plan: 1. Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin konsepsiyası haqqında. 2. İnteqrasiyanın həyata keçirmə yolları. Mənbə: [1,2,3,5,6 Səh]	2	
8	Mövzu 8: Təlimdə inteqrasiyanın tədrisin keyfiyyətinə təsiri Plan: 1. Təlimdə inteqrasiya. 2. İnteqrasiyanın təlimin keyfiyyətinə təsiri. Mənbə: [1,2,8, 10 səh]	1	
№	Seminar	Saat	Tarix
		Sem.	
1.	Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və ümumiləşdirici dərslər anlayışı	2	
2.	Ümumiləşdirici dərslərin proqram və dəyişiklərdə yeri və imkanları	2	
3.	Ümumiləşdirici dərslərin məktəb təcrübəsində təşkili vəziyyəti	2	
4.	Azərbaycan dili fənn kurikulumunun xüsusiyyətləri, məzmun xətləri və standartları	2	
5.	Azərbaycan dili fənn kurikulumu və təlim strategiyaları	2	
6.	Azərbaycan dili fənn kurikulumunun qiymətləndirmə mexanizmləri və üsulları	2	

7.	Milli Kurikulum Konsepsiyasında integrasiya mühüm didaktik prinsip kimi	2	
8.	Təlimdə integrasiyanın tədrisin keyfiyyətinə təsiri	1	

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar: Tələbə aşağıdakıları bilməli və bacarmalıdır:

- Fənn kurikulumunun məzmun və standartlarını
- Milli təlim konsepsiyasında integrasiyanı
- Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsaslarını
- Azərbaycan dili təliminin forma və üsullarını

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

-Təhsilənlər "Azərbaycan dili tədrisi metodikasının müasir problemləri" ümumiləşdirici dərslərin hazırlanması və keçirilməsi strategiyaları, mövcud proqram və dərslilər üzərində işin təşkili metodikası,tədqiqat obyektinə çevrilmiş və bu sahədə yaranmış boşluqların həlli yollarını öyrənirlər.

- Azərbaycan dili tədrisində ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və metodikada onun yeri, integrasiya və onun həyata keçirilməsi, fənn kurikulumunun yeri, Milli kurikulumun standartları və onun funksiyaları,ümumiləşdirici dərslərin proqram və dərsliləri tədrisin mərkəzində saxlanılır.

XIII. Tələbələrə fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollokvium sualları:

I Kollokvium sualları

1. Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və ümumiləşdirici dərslər anlayışı
2. Ümumiləşdirici dərslərin təşkili
3. Adı və ümumiləşdirici dərslərin bir-birindən fərqi
4. Problemin pedaqoji və metodik ədəbiyyatda qoyuluşu
5. Ümumiləşdirici dərslərin proqram və dərslilərdə yeri
6. Ümumiləşdirici dərslərin imkanları
7. Ümumiləşdirici dərslərin məktəb təcrübəsində təşkili vəziyyəti
8. V-VI siniflərdə ümumiləşdirici dərslər
9. VII-IX siniflərdə ümumiləşdirici dərslər
10. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun xüsusiyyətləri, məzmun xətləri və standartlar

II Kollokvium sualları

1. Fənn kurikulumunun məzmun xətləri və standartları
2. Fənn kurikulumunun səciyyəvi xüsusiyyətləri
3. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun təlim və strategiyaları
4. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun qiymətləndirmə mexanizmi
5. Azərbaycan dili təliminin təşkilinə verilən tələblər
6. Təlim fəaliyyətinin planlaşdırılması.
7. Beynəlxalq və milli qiymətləndirmə.
8. Azərbaycan dili təliminin forma və üsulları.
9. Formativ qiymətləndirmə.
10. Təlimdə integrasiyanın tədris keyfiyyətinə təsiri.

XV. İmtahan sualları:

1. Fənn kurikulumunun məzmun xətləri və standartları.
2. Fənn kurikulumunun səciyyəvi xüsusiyyətləri.
3. Əsas təhsil pilləsində məzmun üzrə alt standartlar.
4. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun təlim və strategiyaları.
5. Azərbaycan dili təliminin təşkilinə verilən tələblər.
6. Təlim fəaliyyətinin planlaşdırılması.
7. Azərbaycan dili təliminin forma və üsulları.
8. Azərbaycan dili fənn kurikulumunun qiymətləndirmə mexanizmi.
9. Beynəlxalq və milli qiymətləndirmə.
10. Diagnostik qiymətləndirmə.
11. Formativ qiymətləndirmə.
12. Analitik, böyük və kiçik qiymətləndirmə.

13. Milli kurikulum konsepsiyasında integrasiya.
14. Fənnlərdaxili integrasiya.
15. Integrasiyanın həyata keçirilməsi yolları.
16. Təlimdə integrasiyanın tədris keyfiyyətinə təsiri.
17. Təlimdə ümumiləşdirmənin nəzəri əsasları və ümumiləşdirici dərslər anlayışı
18. Ümumiləşdirici dərslər anlayışı.
19. Ümumiləşdirici dərslərin təşkili.
20. Adi və ümumiləşdirici dərslərin bir-birindən fərqi.
21. Probleminin pedaqoji və metodik ədəbiyyatda qoyuluşu.
22. Ümumiləşdirici dərslərin proqram və dərslərlərdə yeri.
23. Ümumiləşdirici dərslərin məktəb təcrübəsində vəziyyəti.
24. Ümumiləşdirici dərslərin imkanları
25. VII-IX siniflərdə ümumiləşdirici dərslər
26. V-VI siniflərdə ümumiləşdirici dərslər
27. Ümumiləşdirici dərslər-integrasiyanın mühüm vasitəsi kimi.
28. Şifahi cavabların qiymətləndirilməsi.
29. İnşa yazıları.
30. Təlim prosesində motivasiya.
31. Milli kurikulumun strukturu.
32. Azərbaycan dili dərslərində istifadə olunan metod nə üsullar.
33. Azərbaycan dili dərslərində qiymətləndirmə.
34. Təlim texnologiyaları.
35. Sinifdən xaric oxu üzrə iş vərəqəsi və oxunun təşkili.
36. Ümumi orta təhsil üzrə təlim nəticələri.
37. V-IX siniflərdə Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənləri əsdasında fənnlərarası əlaqə.
38. Təlimdə integrasiyanın təlim keyfiyyətinə təsiri.
39. Təlim fəaliyyətinin planlaşdırılması.
40. Ümumiləşdirici dərslər və yazı işləri.
41. Ənənəvi və interaktiv dərslərin planlaşdırılması.
42. Sadə cümlə üzrə ümumiləşdirici dərslər.
43. Qruplar üzrə işin təşkili.

“Azərbaycan dili tədrisi metodikasının müasir problemləri” fənninin sillabusu 060101
“Azərbaycan dili və ədəbiyyatının tədrisi metodikası və metodologiyası” ixtisası (proqramı) üzrə
tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. **“Azərbaycan dili və ədəbiyyat”**
kafedrasının 9 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında təsdiq olunmuşdur (Protokol № 01).

Kafedra müdiri: dos. Q.I. Ruffullayev

Fənn müəllimi: dos. Ə.Əliyev

Təsdiq olundu:
dos. E.S. Mirzəyev